

LJUDSKI GLAS

== POLITIČNI TEDNIK ZA SLOVENSKO LJUDSTVO. ==

Izhaja vsak petek in stane za vse leto 18 K, za pol leta 9 K, za četrt leta K 4'50 in na mesec K 1'50. Posamezna številka stane 40 vinarjev. Inserati po dogovoru.

Vse dopise in pošiljatve je frankirati in naslavljati na: „LJUDSKI GLAS“, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, I. nadstr., Učiteljska tiskarna.

Kaj hočemo

ali

namen in zahteve „Gubčeve zveze“.

Ko smo pred kratkim sprožili v našem listu misel o „Gubčevi zvezi“, ali enotni veliki organizaciji socialističnega kmetskega ljudstva, smo obljubili priobčiti tudi program, ki ga naj ta zveza zasleduje. Vsako društvo, vsaka organizacija mora natančno vedeti kaj hoče, kaj zahteva in kaj je njen namen.

Danes izpolnjujemo to svojo obljubo. Pred vami „uboga gmajna“ leži sedaj program, ki ga hočemo izbojevati in uresničiti potom naše organizacije, potom naše „Gubčeve zveze“. Preberite ga dobro, kdor z njim soglašja, ta je naš, ta je socialni demokrat, ta mora biti član naše „Gubčeve zveze“.

Delavci po mestih imajo že davno najraznovrstnejše svoje organizacije, tako n. pr. politične, gospodarske, strokovne, izobraževalne itd. Na kmetih, po deželi ne moremo ustanoviti deset društev naenkrat, ustanovimo pa eno, a to trdno in močno, ki bo zastopala vse koristi našega kmetskega ljudstva, ki bo politično vodila boj revnega ljudstva, ki ga bo izobraževala in mu tudi gospodarsko pomagala. In to hoče biti „Gubčeva zveza“.

Le vprašajte organiziranega tovarniškega delavca, kaj bi pomenil sam. Nič, prav nič in njegov gospodar, kapitalist, bi se igral z njim po svoji volji. Z organizacijo je dosegel že ogromno, z organizacijo si bo priboril vse. Enako potrebna je pa organizacija po deželi, med revnim kmetskim ljudstvom.

Mnogo, premnogo jih je pa še, ki tega ne uvidevajo. Pozivljemo za to vse naše bralce, vse naše prijatelje, idite med ljudi, sedaj imate tu naš program, sedaj vidite, kaj naša stranka z ozirom na kmetsko ljudstvo v prvi vrsti zahteva, sedaj vidite kak namen naj ima in bo imela „Gubčeva zveza“. Idite med tisoče onih revnih, ki garajo od jutra do noči, a ne vedo kaj bodo čez zimo jedli, idite med nje in pripeljite vse te v „Gubčevo zvezo“, ker le v njej je njihovo mesto.

Kaj torej hočemo?

I. Kmetško vprašanje je delavsko vprašanje.

Delavec v mestih in v industriji rabi delovna sredstva, to je orodje, stroje, tovarne itd. Ker so v sedanji družbi ta delovna sredstva zasebna lastnina

posameznih kapitalistov, za to je delavec, ki razun svojih delavnih rok in svojega poklicnega znanja, nima ničesar, podložen kapitalistom, katerim se mora pokoriti, če hoče delati in živeti.

Delavec na kmetih tudi rabi delovna sredstva in ta so: zemlja, orodje, živina itd., ki jih potrebuje za delo.

Poljedelstvo je prva in poglobitna človeška obrt. Vso hrano in vso snov za obrtne in industrijske predmete daje zemlja. Zato so kmečki stanovi najvažnejši.

Pri nas je bil kmečki stan do leta 1848 podložen grajščaku. Revolucija v mestih je osvobodila kmeta robote najprej. Razmerje med grajščaki in kmeti-podložniki ni bilo vedno in povsod enako. Po nekod so bili podložni kmetje pravi lastniki zemlje in je bila njihova lastnina le vezana; drugje so imeli kmetje graščakovo zemljo le v zakup; po nekod zopet pa so bili kmetje le graščakovi najemniki. Pri nas je bilo pred l. 1848 največ dednih zakupnikov. Bili so po zakupu zemljišča vezani na gospodarja, ki so mu morali v mladosti služiti, pozneje mu pa robotali in plačevali davek. Graščak ni bil le kmetov gospodar, ampak tudi njegov sodnik in politični glavar.

II. Na Francoskem brez odškodnine — pri nas odkup in odškodnina.

To je bil fevdalizem. Francoska revolucija je ugonobila njegovo absolutno moč. Na Francoskem je revolucija vzela graščakom pravice brez vsake odškodnine. Pri nas, v tedanji Avstriji, so bili pa po revoluciji v letu 1848 bolj „pobožni“. Zakon cesarja Ferdinanda z dne 9. septembra 1848, ki so mu sledili patenti cesarja Franca Jožefa I., z dne 4. marca 1849 in z dne 15. avgusta 1849? pa je določil zemljiško odvezo, to je, da se je graščakom morala plačati od kmečkega prebivalstva odškodnina za odvzete pravice. Tako je visoka gospoda zvezana s cerkveno gosposko kmečko ljudstvo ogoljufala ravno za polovico tega, kar mu je dala revolucija.

(Dalje prihodnjič.)

Kako se igrajo z ljudstvom.

Odkar je izšla zadnja številka našega lista, doživljamo v Belgradu komedijo, ki je grša od vseh dosedanjih in le čuditi se moramo hladnokrvnosti našega ljudstva, da tako dolgo prenaša sleparstvo in pehanja za koriti od tistih ljudi, ki so se sami postavili za »voditelje« našega naroda.

Moč in korito to je oni edini cilj, za katerim drve danes poslanci vseh treh ujedinenih narodov in vseh nevtralnih meščanskih strank, pa makar če pri tem pogine ljudstvo od mraza in glada. Kaj briga naše klerikalce če je moka po 100 kron kilogram, le da je dr. Korošec minister, kaj jim mari, če slečejo naše ljudstvo do golega, da bi le klerikalci dobili zopet v roko ono neomejeno moč, kot so jo imeli pred vojno in da bi se valjali na račun ljudstva pri koritih, kakor so se valjali pred vojno.

Kakor našim bralcem že znano, so prevzeli pred dvema meseci državne vajeti v roke demokratije in socialisti. Videli so kam je pripeljalo državo dotedanje brezdelje, zato so skušali s krepko roko zanesti v vlado delo in red. Izdelali so program, katerega je moral vsak prijatelj ljudstva od srca pozdraviti in priznati moramo, da so skušali ta svoj program tudi prav resno izvrševati. Predložili so parlamentu več postav, tako glede odprave neznosne carine in še mnogo drugih stvari.

A glej, ljudstvo, podle sleparje! Samo zato, ker ni bilo med ministri še par klerikalnih, staroradikalnih in drugih koritarjev, so se ti ljudje, ki lažejo doma našemu ljudstvu, kako vneto se potegujejo za njegove pravice uprli vsemu koristnemu delu za ljudstvo in onemogočili vsako koristno delo v vladi in parlamentu.

Med tem so pa prihajale iz Pariza še vedno obupnejše vesti, kako nas hoče ententa enostavno zadaviti. Kaj je torej vladi preostajalo drugega, kakor da odstopi. Naši socialistični ministri so s tem pokazali, da nočejo vleči le plače, če jim obenem mogoče tudi delati.

In sedaj se pričinja šele pravcato ostudna komedija. Nasprotniki prejšnje vlade, to so zlasti naši klerikalci v sramotni družbi z najpropalejšo stranko na svetu, to je s srbskimi staroradikalci imajo pa v parlamentu še manj zaslonbe kot prejšnja vlada in zato sedaj tudi ti ne morejo pokazati, kako bi se »osrečevalo« naše izkrvavelo ljudstvo po njihovem receptu.

Tako smo sedaj že nekaj časa menda sploh brez vsake vlade. Regent Aleksander išče na vse kriplje moža, ki bi bil sposoben in v stanu rešiti državo iz današnjega obupnega položaja, najti ga pa ne more. Cela kopica ljudi je že poizkušala sestaviti vlado, a ne posreči se nobenemu. Čeprav je regent prikrito zagrozil, da bo poveril vlado generalu in uradnikom, ki naj razženejo sedanjo bando sleparjev, ki se zovejo parlament in razpišejo takoj nove volitve. To bi bilo tudi še najpametnejše, čeprav se naši klerikalci boje volitev, kakor hudč križa, ker vedo, da bo tedaj naše ljudstvo z njimi strašno obračunalo.

Vlado poizkuša sedaj sestaviti neki Trifkovič, ki je baje vzor vseh jugoslovanskih nazadnjakov. Če se bo ta vlada obdržala, je seveda drugo vprašanje, ker bo dolžnost naših socialističnih poslancev, da v imenu vsega izkrvavelega jugoslovanskega ljudstva najodločneje nastopijo proti vsem vladam Trifkovičeve vrste.

Volitve, volitve, volitve!

Dopisi.

Žetale.

Dne 21. pr. m. je sklicala tukajšnja kraj. politična organizacija J. S. D. S. javni shod, na katerem je poročal sodrug Rože iz Ptuja. Vkljub agitacije nasprotnih strank je bila udeležba obilna.

Govornik je v umournem govoru očrtal političen položaj kraljestva SHS. in pomen organizacije. Navzoči so izpovedali, da nismo socialni demokratje take hudobe, kakor nas nekateri žetalanci opisujejo in da nimajo povoda bati se nas, kajti naša stranka je edina, ki brani pravice ubogega kmetijskega ljudstva.

Ker je šola odsedaj naprej za shode političnega značaja zabranjena, smo imeli velike težkoče, kajti tukaj sta nam dva gostilničarja enostavno prepovedala zborovanje v svojih prostorih, njih imena zaenkrat še zamočimo. Dovolil nam je pa prostor neustrašen mož g. Jožef Krušič.

Pristopilo je lepo število članov in pridobili tudi več naročnikov na »Ljudski glas«, ki je edini branik revnega kmetijskega prebivalstva.

Laško.

Pri nas se ustanavlja prepotrebno konzumno društvo, katero šteje že lepo število članov. V nedeljo 14. septembra smo priredili tudi lepo obiskan shod, na katerem so si člani tega društva izvolili pripravljalni odbor. Bili so izvoljeni sledeči sodrugi: Kuntara Anton, predsednik; Smodij Jožef, namestnik; Krušič Simon, blagajnik; Klenovšek Kvirin, namestnik; Vaca Vaclav, Sotler Anton, Štefe Martin, Hrastnik Rok, Vale Josip, Šipek Albert, odborniki. Parola vseh kmetov in delavcev v Laškem in okolici naj bo: Vsi v konzumno društvo! Čim preje nas bode zadostno število, tem preje si otvorimo v našem trgu svoj konzum. Dovolj denarja smo že znosili tukajšnjim trgovcem, kateri so nas odirali celo vojno in še sedaj se ne morejo odvaditi velikim dobičkom, katere smo jim znesli mi trpini na kup. Izmozgavali so nas in še danes si polnijo žepo na račun naših žuljev, da potem lažje prirejajo parade v svilenih oblekah, med tem, ko moramo hoditi kmetje in delavci, kateri pravzaprav redimo to gospodo, bosi in raztrgani. Vsak, kdor se želi gospodarsko osamosvojiti, naj takoj prijavi svoj pristop k konzumnemu društvu pri enem imenovanih zaupnikov. Ne odlašajte in ne čakajte na druge, temveč vsak kdor še ni član in kdor se želi otestiti teh pijavk, naj takoj pristopi.

LISTEK.

ALBIN LAJOVIC:

Prí češkem kmetu.

(Konec.)

Kakor sem že preje omenil, potrebuje češka država za zaokroženje posestev na 5 ha 570.000ha zemlje, ali preurediti 114.000 malih posestnikov na novo, odnosno ustanoviti povprečno 57.000 gospodarstev. Računajmo na gospodarska poslopja in zemljo 16.000 K in pa inventar 5000 K, skupno torej $21.000 K \times 57.000 = 1.197.000 K$.

Za 570.000 ha zemlje, ki naj se razdeli, bi bilo treba po socijalističnem načrtu 2850 društev po 200 ha. Kakor že rečeno, bi bilo tudi za ta društva nujno potrebno prizidati za posamezne rodbine hišice, odnosno napraviti stanovanja. V društvo bi prišlo 40 družin. 25 od njih dobi stanovanje v vasi in prejšnjih gospodarskih poslopih, 15 rodbinam pa se morajo postaviti hišice z vsemi pritliklinami. Računajmo na tako hišico 6.000 K, dobimo za eno društvo znesek $90.000 K \times 2850 = 256.500.000 K$.

Makovlje.

Našemu župniku »Ljudski glas« ne pusti spati in mu je največji trn v peti. Revež zabavlja nanj, da se bo še razkrehnil. Trobi ljudem, koliko dobrega je on že storil svojim faranom, a ljudstvo tega gospoda predobro pozna in je njegova dobrota že marsikoga pognala čez prag. Zakaj pa raje ne poveste, kako je s cerkvenim denarjem, kam gre, ker blagajna je vedno prazna, kaj so cerkveni ključarji po frontah oslepeli, da ne vidijo ničesar? Ej, gospodine, nekoč ste vladali pri nas, da, a tisti časi so minili in sedaj vam ljudstvo več ne zaupa. To se sedaj zbira pod rdečo zastavo. Gosp. župnika pa prav toplo priporočamo poverjeništvu za agrarno reformo, da ga osvobodi prevelikega truda po njegovih, ne ravno majhnih posestvih.

Iz Križev pri Tržiču.

Dne 7. septembra se je vršil pri nas javni shod »Kmečke zveze«. Poročal je nje načelnik poslanec Brodar. Signali so skupaj nekaj okoliških bogatih kmetov, par župnikovih zaupnic, posamezne vasi so pa zastopali pred vsem cerkveni ključarji. Iz Križa samega je bilo 8 oseb z župnikom in kaplanom vred. Vse to je tvorilo približno 50 udeležnikov. Med temi seveda tudi ni manjkalo Kovorskega župana Markovca (Janeza Kokal) prejšnji živinski komisar za tržiški sodni okraj. Temu predvsem želimo utehe v klerikalni zvezi, saj drugod je izgubil vse zaupanje in si nakopal mnogo sovraštva. Možakarju očitajo mnogo nerednosti. Na shodu se je oglasil tudi k besedi naš sodrug kmet Jožef Košir iz Gojzda. Priporočal je skupni nastop vseh strank proti veleposestniku baronu Bornu, da bi se združili vsi planinski odbori in izvolili skupen odbor, ker imamo tudi vsi enake zahteve. Ta odbor naj se obrne na ministrstvo za agrarno reformo. Nadalje je izvajal kako lepe so bile besede poslanca in kako smo mi kmetje že takih besed in obljub vajeni še iz predvojnega časa, kadar so se bližale kake volitve itd. Seveda to niso hoteli razumeti zaslepljeni in predvsem ne »Domoljulov« dopisnik, ki piše v 37. številki, da je hotel priporočati Antka kmetško liberalno stranko, kar pa ni res. Te stranke Antka niti imenoval ni. Pošteno si se zato zmotil, dopisnik, zakaj nisi raje poročal, kaj je govoril. Videli ste, gospodje, da se odvrčajo od vas vsi pametni možje, posebno mlajši. Starejši se sicer nekateri še držijo, ker tega, kar se je Janezek učil, tudi Janezek ne pozabi. Mlajšim nam je bila vojna dobra

Tudi inventar bode treba dopolniti. Na rodbino lahko računamo $300 K \times 40 \times 2850 = 34.200.000 K$. Prišteti moramo dalje še razliko dohodkov od 1 ha malega odnosno veleposestnika, kar je društvo pravzaprav t. j. da vzamemo malenkost $40 K \times 570.000 = 22$ milijonov 800 tisoč kron, kar da kapital 570 milijonov kron, ki spada v breme društev.

Gospodarska društva upravljajo gospodarski uradniki. Na eno društvo pride najmanj 8 uradnikov, odnosno drugih upravnih oseb, kar dela na leto 34.000 K stroškov na društvo, ali $34.000 K, 2.850 = 96.900.000 K$, 4 % glavnice 2 milijardi 422 milijonov 500 tisoč.

Primerjajoč predlogo agrarcev s predlogo socijalistov, pridemo do zaključka, da ima zasebna lastnina in posestva 5-10 ha v zemljedelstvu prednost pred gospodarskimi društvi glavno radi ogromnega uradniškega aparata. Vendar pa se tudi na draginjo enega ali drugega projekta ne bo smelo ozirati. Tudi agrarna reforma imej etičen cilj, vzbuditi v narodu ljubezen do dela, do dobička od žuljev na rokah ter vzgojiti pošten, zdrav narščaj, ki bo dorasel boju za svoj in narodov obstanek.

šola in vemo, kdo je vojno zakrivil, kdo jo podpiral, in se navduševal zanjo. Ali grenka je bila ta šola. Bratili smo se z boleznimi, lakoto in preganjanji. Največ smo trpeli ravno mali kmetje in delavci. Nismo poznali enakosti nikjer in še pri aprovizaciji smo se morali zadovoljiti z otrobi. Zato vam kličemo, da se bode tudi z vami še obračunalo. Ali vas ne prešine strah in sram, ko se spomnite, kako ste lagali ljudstvu, in posojevali njegov denar v vojna posojila. Dobro se zavedate teh grehov, zato zbirate pod novo firmo »Kmetška zveza« svojo razbito stranko na razvalinah Šušteršičjanstva. Vaši poslanci so se združili v Beogradu s srbskimi radikali, to je s stranko reakcije, ki je proti agrarni reformi. Zavedajo se tudi vaši poslanci, da bi v slučaju pravične agrarne reforme izgubili mnogo zemlje, razni bogati samostani, velika župnišča in vešeposestnica ljubljanska škofija. Jasno nam je torej zakaj nas ovirate pri skupnem nastopu proti baronu Bornu. Tega imena brihtni gospod poslanec še imenoval ni. Pametnemu kmetu bo to zadoščevalo.

Iz Semiča.

V nedeljo 21. pret. m. se je vršil pri nas ljudski shod, kateremu je predsedoval sodrug Honigsman. Na shodu sta poročala dva sodruga iz Ljubljane in eden domačin. Shoda se je udeležilo precejšnje število ljudstva. Bilo je okrog 100 poslušalcev. Ker je bil shod prvotno napovedan v šoli, je bilo ljudstvo nekoliko zmešano, ter ni vedelo kam bi se podalo. Ko pa so mu naši sodrugi povedali, da je shod v šoli prepovedan in se vrši pri Sepaherju je takoj odšel vsak tja. Bilo je mnogo navdušenja za JSDS. in takoj se je vpisalo 35 članov v krajevno politično organizacijo v Semiču. Obenem se je tudi vršil njen ustanovni občni zbor. Obiljubilo je pa svoj pristop še več drugih. Krično se je dalo na glasovanje ter bila enoglasno sprejeta sledeča resolucija:

Semiški kmetje, zbrani na ljudskem shodu v Semiču dne 21. septembra pozivljajo vse proletarsko ljudstvo celega sveta, da se organizira v socialističnih vrstah. Zahtevajo, da se takoj sklene trajni pravičen mir, da se v najkrajšem času razpišejo volitve za ustavotvorno po splošni in proporcionalni volilni pravici. Zahtevamo takojšnjih volitev. Končno še pozivljamo našo deželno, kakor tudi centralno vlado, da poskrbi, da se takoj vrnejo oni vjetniki, ki se nahajajo še sedaj v raznih državah v vjetništvu.

Ljudstvo je bilo zelo navdušeno, javili so se s 7 raznimi prošnjami in stavili razna vprašanja, na katera so jim govorniki odgovarjali. S tem je ljudstvo pokazalo, da je ukaželjno, ter da se ljudstvu do sedaj ni dala prilika, da bi se politično izobrazilo. Sprevideli so pa vsi takoj, kje je mesto za kmečko ljudstvo, katera politična stranka je proletarska stranka in kdo edini zastopa resno ljudstvo.

Sitarstvo.

(Poverjeništvu za socialno skrb v premislek.)

V Stražišču, Zgornje, Srednje in Spodnje Bitenje ter Šutna pri Kranju obstoji domača sitarska obrt že iz najstarejših časov. Do malega vse prebivalstvo v teh krajih živi samo od izdelovanja sitarstov. Delajo otroci in žene, tudi možki si s tem delom služijo vsakdanji kruhi. Obstoji pa v Stražišču sitarska in žimarska zadruga, kateri načeljuje kaplan Anžič iz St. Jošta, potem pa še tvrdki Matajč Leon ter Bajžel Jakob. Tem trem je izročeno na milost vse delavstvo z družinami vred. Ti trije gospodje imajo med seboj pogodbo, da ne more nobena družina delati za drugega, če bi ji pri enem ne ugajalo. Če dela za Matajca, ne sme

delati za zadrugo ali pa nasprotno. Pravo suženjstvo vlada v tem oziru v teh krajih. Od meseca maja sem je pa dovolilo poverjeništvu za socialno skrb tem trpinom sitarjem tudi brezposelne podpore. Ali tudi ta podpora je vsled kratkovidnosti poverjeništvu izročena tem trem gospodom, ki jo dele med tamkajšnje sitarje. Lahko si mislimo, kako se potem postopa z državnimi podporami in kako na drugi strani krivično zapostavljajo ti gospodje vse neljube jim družine. O tem napišemo več še pozneje. Za danes vprašamo poverjeništvu, ali bi se nakupilo za ta denar raje žime in podpiralo res najpotrebnejše, a ne potem teli izžemalcev ljudstva. Če zadruga, gospod kaplan Anžič, Matajč in Bajžel ne preskrbe žime, potem je potreba, da država zainteresira merodajne činitelje pri vladi za žimo, da se jo preskrbi. Pred kratkim se je predalo v Nemško Avstrijo za 1 milijon sitov. Zakaj se za ta denar ne nakupi žime in jo da naravnost ljudem, ne pa klerikalnim izžemalcem. Meseca maja je neki Ribniččan pokupil razna sita po hišah, a potem so mu vse skupaj vzeli in odnesli na županstvo po naročilu teh treh vsemogočnih žev. Ribniččan je pa le tožil in vrnilo so mu morali vse, povrhu pa še plačali 400 K za pota. Kje si, vlada, da ne posežeš vmes, gospodje, ki imate v Ljubljani v rokah brezposelno podporo, kako morate biti tako kratkovidni, nerodni in naivni.

SSSS Po svetu. ZSSS

Na Reki

še vedno ni miru. Prismojeni polentarski kričač d' Annunzio je absoluten gospodar mesta in vsa ententa nima toliko moči in volje, da bi ga vrgla ven. Če se spomnimo, kako je tista ententa pognala nas iz Celovca, tedaj vidimo kako ravnajo ententni kapitalisti z enimi ali drugimi. To je pa gotovo, da se

Jadransko vprašanje

na mirovni konferenci ne bo dalo več dolgo odlagati. Kmalu bomo torej videli, kako bodo razkosali naš ubogi narod in kako nas bodo oropali vsake možnosti krepkega gospodarskega razvoja. Edini ki se za nas nekoliko poteguje, je

Wilson

a njega je ententa poslušala, dokler ga je rabila, ko je Hindenburg podil ententne armade po Francoskem. Danes je ententa z Wilsonovo pomočjo zmagala, ga ne potrebuje več in zato tudi ne poslušajo mnogo.

Angleška

se za vse prepire ne briga mnogo. Pograbila je neizmerne Nemške kolonije, uničila tako nevarno ji nemško vojno in trgovsko mornarico in sedaj se smeje v pest, češ, pripravite se med seboj, kakor vam drago, kaj briga to nas, mi imamo, kar smo iskali. Poleg tega imajo pa sedaj Angleži tudi doma silne težkoče. Angleškimi kapitalistom je namreč med vojno zrasel greben in nočejo mnogo čuti o pravicah delavstva, zato se vrši tam štrajk za štrajkom. Ravno v teh dneh stavka pol milijona angleških železničarjev, kar pomeni za Anglijo pravcato katastrofo.

Francozi

drže z Lahi zato, ker jih smatrajo še za najbolj »zanesljive« zavezničke. Francozi imajo namreč še vedno silen strah pred Nemci in se boje za ozemlje, ki so ga ugrabili v tej vojni Nemcem. Ker so Lahi podobni ptički, seveda »gliha vkup štraha«.

V Italiji

se boje revolucije. Hujskači bi radi anektirali kar pol Slovencev, vso Dalmacijo in bog ve, kaj še vse, temu se pa odločno opira delavstvo, ker ve da bi to prineslo le novo vojno. Boj je tako hud, da se boje revolucije, zlasti še, ker je vlada

brez moči in stoji ljudstvo pred lakoto, država pa pred gospodarskim polomom.

V Avstriji

je hudo. Ljudstvo strada, da je groza, poleg tega pa vlada še jako pomanjkanje premoga, da so morali ustaviti celo železnice, kdo ve, kaj še vse čaka Nemce v Avstriji, ki so nekoč tako oholo vladali milijonom Slovanov.

Na Mažarskem

so čudni časi. Preje so divjali tam boljševekiki, sedaj pa divjajo še bolj meščanske stranke, ki morijo baje še huje nego preje boljševekiki. Kdo ve, kaj to deželo še vse čaka?! Sedaj se je ustanovila tam nova stranka plemenitšev, ki hoče uvesti zopet kraljestvo.

Prosveta.

Umril je veliki slovenski umetnik Ignacij Borštnik v torek, dne 23. t. m. v Ljubljani. Bil je najboljši slovenski gledališki igralec in igral v zadnjem času v zagrebškem gledališču. Letos se je preselil v Ljubljano, kjer je bil imenovan za profesorja na konservatoriju, pa je prišel v Ljubljano le, da umrje. Star je bil 60 let.

Samo ena slovenska šola v Trstu.

Iz Trsta poročajo, da je gubernijski svet soglasno sklenil, da se dovoli v Trstu ena slovenska ljudska šola, in sicer pri Sv. Jakobu. Za otvoritev ostalih (predvsem one na Acquedottu, ki so jo Italijani na znotraj razdejali) ni doslej nobenega upanja. — V navedeno dovoljeno šolo je vpisanih nad 2000 otrok, in sicer 1800 v mestu rojenih, ostalih 200 pa je večinoma okoličanov. Šola seveda ne bo ne državna, ne občinska, a tudi ne Ciril-Methodova, ampak privatno, zasebno podjetje, katerega podjetnik je posestnik Andrej Čok. — Italijanski nacionalistični časopisi se zelo razburjajo, ker se je tržaškimi Slovincem sploh dovolilo odpreti šolo.

Ljubljansko gledališče podržavljeno.

Ministrski svet je sklenil podržavljenje narodnih gledališč v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Vsa druga javna gledališča dobe izdatne državne podpore.

M.:

Vrednost gozda.

I.

Slično, kakor smo obravnavali razne vrednosti gozdnega zemljišča, proučimo sedaj vrednosti gozda kot takega. To je vrednost onega, kar stoji na gozdnem zemljišču, namreč drevje — les. Preje smo vedno povdarjali, zemljiško vrednost, ker smo računali vrednost gozdnega sveta, sedaj pa se bomo bavili z vrednostjo stoječega gozda. Da nas pa ne bo motil naslov, ker je pod »vrednostim gozda« mišljena vrednost zemljišča in onega, kar na njem stoji, to je drevja ali lesa, zato zaznamujmo te vrednosti gozda s katerimi se bomo bavili sedaj: vrednost lesa. To ime je v toliko upravičljivo, ker gozdnega posestnika drugo, kar še poleg lesa raste, bore malo briga, iz enostavnega razloga, ker nič ne nese in škoduje tudi komaj kaj.

Najprvo si oglejmo prodajno vrednost (stoječega) lesa, pod katero razumemo njegovo vrednost z ozirom na korist. Rekli bi lahko tudi porabnostna vrednost lesa. Lesu se namreč pri prodaji pripisuje tista vrednost, ki bi jo ta imel z ozirom na njegovo uporabnost, če bi se ga takoj pri prici posekalo in porabilo v te ali one svrhe.

Če se torej les ceni na ta način, ga je treba prebrati, tako, da ga ločimo v vrste, od kojih je vsaka zase po svojstvu najbolj prikladna za tako ali tako uporabo. To je: razdelimo ga na sortimente, določimo vsakemu ceno od enote ali kosa, izračunamo vsebino oziroma število ko-

sov vsakega sortimenta in potom množitve s temeljno ceno poiščemo njegovo vrednost, seveda moramo pri tem odšteti stroške za izdelavo, ker se prodaja stoječ. Ta način cenitve pa drži le tedaj, če se les istočasno tudi v resnici proda. Takojšnja prodaja in po polnih tekočih cenah je pa le tedaj mogoča, če je ponudba lesa za prodaj razmeroma pičla in potrebo le krije ne pa presega.

Če se pa ceni prodajna vrednost razsežnih gozdov, in posebno če gre za velike mase slabših in manj porabnih sortimentov, se cena po zgoraj navedenemu ne bo zdržala na taki višini. Treba bo vsekakor odbitka in celo z občutnim odbitkom se mora računati v takem slučaju.

Lahko je, da premlad les sploh nima prodajne vrednosti, ali da je izkupiček celo manjši kot pa stroški za pridelavo. Zadnje je mogoče pri kulturah, če jih drevca niso za presajanje ugodna, tako, da je zvržek prodajne cene negativen. S starostjo pa raste tudi prodajna vrednost, ker les pridobiva na masi, kakor na kakovosti. Ko pa naravno trebljenje nastopi tako močno, da masa tega prereditja presega ono tekočega prirastka, ali pa če radi predebelosti ali množic se napak v lesu, njegova porabnost pada, torej, da kakovost priče pojmati, doseže prodajna vrednost mišljena kot porabnostna vrednost svoj višek (maksimum) ter se od tod dalje polagoma niža.

Ta metoda se obnaša pri starejšem, dorastlem lesu in je dobra. Nikakor pa ne pri mlademu lesu. Vrednost mladega lesa, cenjena po vzgojitvenih njegovih stroških je vsa druga, kot pa njegova porabnostna vrednost, namreč večja ravno tako kakor bodoča vrednost, ki jo izračunamo.

Zato pa mladega lesa ne smemo ceniti po njegovi porabnostni vrednosti, kakor lahko starega. —

☞ Iz naše države. ☜

Nova vlada. G. Trifkovič je sestavil novo vlado, ki pomeni pravo zasmehovanje vsega ljudstva in nezaslišan škandal. V tej družbi so seveda tudi slovenski klerikalci. Tako globoko je padla ta stranka, da sedi v vladi, kjer je minister za agrarno reformo — zloglasni Ninčič. Izmed klerikacev naših sta v ministrstvu Korošec in Jankovič. Od staroradikalcev pa poleg drugih znani Protić. Minister za socialno politiko je — bosanski veleposestnik M. Spaho. Lepi časi se nam obeatajo.

Dr. Korošec je res kunšten gospod. Razume se na vse. Najpreje je bil minister za otroke, nato minister za prehrano, sedaj je pa minister za železnice, prihodnjič je pa lahko minister za izpreminjanje konjskih fig v cekine. Pa kaj to, če se razume na dotično zadevo ali ne, le da je minister in da vleče dobro plačo.

Ninčič. O tem človeku smo mnogo pisali še tedaj, ko je bil finančni minister in ko je s svojo zlobo, zabitostjo, trmo in nesposobnostjo uničeval vso državo. Znano je tudi, da je največji nasprotnik agrarne reforme. In temu človeku je sedaj izročena najvažnejša zadeva v Jugoslaviji, to je — agrarna reforma. Klerikalci, da se ne bojite poleg ljudske tudi božje sodbe, ker se tako podlo norčujete iz ubogega kmetijskega ljudstva.

Regent Aleksander bajé noče potrditi novega ministristva. Da bi le vztrajal, saj bi s tem rešil vso državo največje nesreče in vse ljudstvo bi mu bilo hvaležno.

Naš bivši minister Kristan je pred svojim odstopom izdal še naredbo, s katero se gozdarski poduradniki v Sloveniji in Dalmaciji imenovani uradnikom, gozdarske sluge in pazniki pa poduradnikom. Vsi mu bodo hvaležni za to pravično naredbo.

Amerikanci so izkrcali svoje pomorske čete v Dalmaciji, da pomagajo Jugoslovanom, če bi hoteli Italijani zasesti še ostale dele Dalmacije.

Italijani so baje zapustili Spljiti in Kotor.

Osemurni delavnik. »Službene Novine« so objavile naredbo za uvedenje osemurnega dela na vsem ozemlju kraljestva v vseh industrijskih, rudarskih in trgovskih podjetjih. Delo nad osem ur se mora plačati po 50% višje nego normalno osemurno delo. Ta naredba je takoj veljavna.

Kako se pri nas gospodari? V Sotunu leži že dolgo časa za našo državo 75.000 parov čevljev in 800.000 metrov sukna in platna, a železnica ne deluje.

Zdravnik na 1000 ljudi. Ministrstvo za zdravje je izdalo naredbo, po kateri sme priti na vsakih tisoč duš samo en zdravnik.

Mestni denar. Mestna občina ljubljanska izda svoj denar, da s tem odpomore pomanjkanju drobiža. Izdala bo drobiž po 20 in 10 vinarjev z veljavo do konca leta 1920.

Dopisovanje z vojnimi ujetniki v Italiji, Francoskem, Angleškem in Sibiriji se vrši potom »Slovenskega Rdečega križa« v Ljubljani, kamor naj se pošilja vsa pošta za ujetnike. Svojci ujetnikov naj se pri dopisovanju držé sledečega: Pišejo naj se samo dopisnice s črnim in razločno, osobito naj se pazi na ujetnikov naslov da je razločno pisan; dopisnice ki se dobivajo v pisarni »Slovenskega Rdečega Križa« Poljanska cesta 4 (Alojzijevišče) II. nadstropje po 10 vinarjev kos naj se že izpolnjene pošiljajo na omenjeno društvo.

Preizkušnja za pomočnike pri »Obrtni zadrugi v Kranju« se vrši v četrtek dne 16. oktobra. Priglasiti se je najkasneje do 12. t. m.

Kaj pa letnik 1895? Izmed vseh letnikov je letnik 1895 še največ pretrpel in vendar še nič ne vemo, kdaj nas pošljejo domov! Rezerviste in druge od l. 1899 odpustčajo — kaj pa bo z nami? Če ni mogoče ukreniti družega, naj se pa sedaj dajo temu letniku daljši dopusti, kajti mnogo jih je, ki jim radi vojaščine propada posestvo.

Nove poštné znamke pridejo v promet začetkom novega leta. Izdeluje jih umetnik Wagner.

Muslimanov v Bosni je približno 670 tisoč duš. Od teh je po vladni statistiki iz l. 1910.: posestnikov, ki svojo zemljo obdelujejo s kmeti, 25.719, kmetov muslimanske vere 30.722; posestnikov brez kmetov 11.005; svobodnih kmetov 334.811; ostali 258.000 so trgovci, obrtniki itd.

Oče-Hrvat beži pred sinom-Lahom. Oče reškega župana in renegata dr. Vio, odvetnik dr. Vio, Hrvat po rojstvu in pričanju, je moral z ostalimi svojimi sinovi hrvatskega mišljenja pobegniti z Reke ter se je nastanil v Zagrebu.

Podkupljeni Nikita. Znani ameriški časnikar von Wigand je odkril nove senzacije v tajnem arhivu vnanjega ministristva na Dunaju. Med drugimi so tudi papirji, iz katerih je mogoče posneti, da je praktični črnogorski kralj Nikita prejemal od Avstrije že več let pred vojno precejšnje vsote denarja, med vojno pa zneske v skupnem 5 milijonov kron takoj po vojni napovedi Srbiji, da bi oviral polet velikosrbske misli, ki se je zdela za Črno goro ravno tako nevarna kot za Avstrijo. Trgovsko nadahnjeni Nikita tedaj ni bil zastoj kralj in je razumljivo, ko mu je žal po kroni in kronah.

Živinski sejmi v novomeškem okraju so do preklica prepovedani. Več v razglasu na mestni deski.

Pomanjkanje soli v Srbiji je strašno. V okraju Požarevac kmetje že 6 do 7

mesecev nimajo niti zrna soli. Neslana hrana jako neugodno vpliva na zdravje kmetijskega prebivalstva.

Gospodarske vesti.

Prošnje za podpore po ujmah je treba vlagati potom okrajnih glavarstev na Poverjeništvu za notranje zadeve.

Za davkoprostó kuhanje žganja se je treba oglasiti do 15. novembra pri pristojni finančni straži.

Cene sladkorja so določene do preklica sledeče: kristalni sladkor in sladkor v grudah po 12 K, sladkor v kockah pa po 12 K 30 v za kilogram. Pričakovati je do novembra znižanje cen, ker je bila na Češkem letina sladkorne pese prav ugodna.

Črna svinjska kuga se je začela širiti na Štajerskem. Zanesli so bolezen železničarji, ki so kupovali mlada praseta v južnih krajih. Črna t. j. pljučna kuga je nevarnejša kot rdečica, proti tej bolezni tudi cepljenje ne pomaga. Glavno sredstvo je snaga. Svinjake je dobro prebeliti po stenah in tleh s svežim apnom, svinjam pa je treba dajati večkrat na dan sveže vode.

Konjska dirka se bo vršila v Ljubljani 19. oktobra ob 13. uri. Dirka je razdeljena v več delov. En delokrog tudi kmetjsko dirko: za kmetovalce Slovenije. Jaha posestnik ali član njegove družine, po možnosti v narodni noši. Daljava 1600 metrov. Dve čvrsti zapreki, ne čez 60 cm visoki. Prvi dobiček: 1000 K in častno darilo; drugi dobiček: 500 K in častno darilo; tretji dobiček: častno darilo. — Prijava konj se izvrši najbolje osebno ali pa brzojavno konjskemu referatu Dravske divizijske oblasti do 8. oktobra. Eden iz istih konj se sme prijavititi tudi za več konkurenc. Vpisnino je treba plačati za vsako konkurenco posebe. Prijava obsega: 1. ime in priimek lastnika konja; 2. ime in priimek jahača; 3. ime, barva, starost in spol konja; 4. ali je konj polnokrven ali polukrven; 5. ali je konj dobil kako javno dirko, kdaj in kje; 6. za katero tekmo se konj prijavi. Denar za vpisnino se mora poslati istočasno s prijavnico.

Stanje žetve. Iz podatkov ministristva za poljedelstvo posnemamo: V Srbiji so žita, razen ovs, dobro obrodila. Kоруza je zelo dobro obrodila, tako tudi otava. Vinogradništvo se ni posebno obneslo, sadje pa slabo. Tudi živinoreja je utrpela radi raznih bolezní velikó škodo. Čebele so zelo dobro napredovale. V južni Srbiji. Žitna setev stoji dobro, seno slabše, sadje povoljno, vinogradi dobro. — V Dalmaciji: Žitna setev srednja, sadje precej slabo, tako tudi vinogradi. — Črna gora: Splošno slaba žetev, edino kоруza je obrodila bolje. — Hrvatska: Žitni in drugi poljski pridelki so prav dobro obrodili. Tudi sladkorna repa je dobra. Slabo je obrodilo sadje. Sena bo dosti, vina pa ne toliko. — Slovenija: Žitni in drugi poljski pridelki srednji. Trpelo je vinogradništvo, trgatve bodo uničene za 40%. — Bosna in Hercegovina: Žitni pridelki srednji, oves slab, kоруza dobra. Sadje je slabo, vinogradniki pa so obrodili prav dobro. Drugi poljski pridelki stoji zelo dobro. — V Banatu, Bački in Baranji kaže žetev prav dobro, razen sadja. Sladkorna repa je prav dobra, tudi čebele so bile zelo pridne. — V splošnem se more reči, da so žita obrodila srednje, kоруza zelo dobro; tako tudi drugi poljski pridelki. Tobak je obrodil prav dobro. Sena bo dosti. Sadjereja je trpela, tako tudi vinoreja. Čebelarstvo stoji izvrstno. Živinoreja je ponekod trpela, drugod pa se je lepo obnesla. — Vidimo, da bo Jugoslavija založena prav bogato z vsem in da bi se dalo živeti mnogo, mnogo cenejše, če bi za vsako škatljico vžigalic ne tičalo kar po deset dobičkarjev in špekulantov.

Prisitna oddaja žita po občinah na Češkem. Ministrstvo za prehrano na Češkem je izdalo ukaz, po katerem ima vsaka občina oddati do konca septembra po en vagon pšenice ali rži. Žito je namenjeno za preskrbo mest in industrijskih krajev.

Živinska razstava preložena. Name-ravana razstava goveje živine v Gornjegrajskem okraju se mora vsled opasnega širjenja kuge slinovke preložiti na drugo leto.

Sejmi. Radi kužne bolezni »slinovke in parkljevke« so sejmi za govejo živino v Ljubjani do preklica ustavljeni. Vrše se pa konjski sejmi — kakor je že bilo nariadeno — vsako prvo in tretjo sredo v mesecu.

Petrolejski vrelec v Lipiku. V Lipiku so odkrili velik petrolejski vrelec. Strokovna komisija je dognala, da bo ta vrelec dajal na leto okrog 4 milijone kubičnih metrov petroleja. Ministrstvo za rudarstvo in gozdarstvo je dalo vrelec zatvoriti, da bi se petrolej po nepotrebnem ne trošil. Vlada ima namen, da dá napraviti iz tega vreleca cevi v Zagreb, ki bi se iztekale v zagrebško plinarno, kjer bi se potem petrolej eksploatiral. Izračunalo se je, da bo dajal vrelec vsako leto čistega dohodka okrog 8 milijonov dinarjev.

Imperijalistična Velika Britanija

ogromno razširi svoje ozemlje. Pripade ji Egipt, otok Cypem, Nemška južna Afrika, nemška vzhodna Afrika, del Toga in Kameruna v Afriki, otok Samoa, najbrže Sirija in Palestina, Mezopotamija, kar meri okolo 1.417.929 kvadratnih kilometrov, to je 3 in pol milijona kvadratnih kilometrov. Ta posest znaša desetkratno ozemlje Velike Britanije ali okroglo petkratno ozemlje prejšnje Avstro-Ogrske. Vse te dežele niso sicer dragocene, a so med njimi tudi prav bogate na surovinah. Anglež Mr. Posonby, ki je sestavil pregled o tem dostavlja: »Če prihaja kdo iz vojne, pravi, v kateri smo se borili s samozatajevanjem za obrambo malih narodov, s pridobitkom 3 in pol mil. kvadratnih kilometrov zemlje, ni posebno slabo. In mi sprejemamo to tako nedolžno, tako zadovoljivo! Mi ne jemljemo dežel, same nam prihajajo. Med vojno smo prepričali vsakršno sumnjo, ker smo rekli: »Nimamo nikakršnega namena, da bi povečali breme naše države, bodisi s povečanjem dežel, bodisi z odgovornostjo (Asquit oktobra 1914). Ne bojujemo se za terorije (Bonar Law decembra 1916) Ne vojujemo osvojevalno vojno (Lloyd George februarja 1917). Zmaga, ki nam ne prinese ne prirastka na deželah, ne sicer povečanja naše države (Long februarja 1917).« — Roparstvo in hinavščina. To je bilanca britskega imperijalizma, kakor ga označuje anglež sam.

ZZZZ Za ženske. ZZZZ

Zdravnice. V letu 1889. je bilo v Združenih državah v Severni Ameriki 3000 zdravnic, l. 1897. jih je bilo 4555, a v začetku sedanjega stoletja jih je bilo že čez 6000. Danes jih je na najmanj 20.000. Nekatere so vojaške zdravnice in nosijo vojaško uniformo. Ženske zavzemajo mnogo profesorskih mest na zdravniških fakultetah in premnoge bolnice imajo samo zdravnice. Na Angleškem je poslovalo v začetku tega stoletja 396 zdravnic; 85 jih je v Londonu, mnoge pa delujejo med pogani. V Londonu so ustanovili že v letu 1875. medicinsko fakulteto za ženske. Danes imajo na Angleškem že nebroj zdravnic. Na Ruskem so vladne zdravnice s plačo 1000 rubljev na leto, ki potujejo od sela do sela preko prostranih ruskih po-

krajin. Sploh je na Ruskem toliko zdravnic, da tekmuje Ruska glede njih števila z Združenimi državami v Severni Ameriki. Zdravnice imajo dalje tudi na Francoskem, v Indiji, v Švici, na Švedskem, na Nemškem — z eno besedo povsod.

Kraljevske kuhinje. Kraljevska kuhinja v Windsorju ima za 250.000 kron našega predvojnega denarja kuhinjskih posod od medi in srebra. Kredenca in druga kuhinjska oprema je iz hrastovega lesa in je izza časa kralja Jurija III. — Kuhinja bivšega ruskega carja v zimski palači v Petrogradu ima opremo, ki se cení na 2.500.000 kron naše predvojne valute. Posode so večji del iz težkega srebra. Kredence so bogato z zlatom okrašene. Okraški so umetlno izdelani carski znaki. Stene carske kuhinje so iz črnega marmorja. Nožev in vilic je okoli 3000. Zajemljiv je zlati raženj izza časa ruske carice Katarine. Prvi kuhar carske kuhinje je imel letne plače 180.000 kron. Vse kuhinjske osebe je stalo carja skoraj 2.8 mil. kron na leto. Najdragocenejšo kuhinjo ima perzijski šah v Teheranu. Kuhinjska oprava se cení na 20 mil. mark. Tudi ameriški milijonarji ljubijo lepo kuhinjsko opremo. Tako si je omislil kolifornski milijonar Ashbury v svoji vili v Filadelfiji kuhinjo za šest milijonov mark.

Sodrug! Sodružice!

Dne 14. septembra t. l. bi se imel vršiti

delavski dan v velikem obsegu.

Delavci iz vseh krajev Slovenije naj bi bili ta dan pokazali strnjeno voljo, jakost in discipliniranost organiziranih proletarskih vrst. Ta delavski dan naj bi bil po udeležbi ljudstva najimpozantnejši do sedaj. Če se pa zaenkrat ta delavski tabor ni vršil, je to pripisovati zgolj trenutnim oviram.

Čisti dohodek tega delavskega dneva so pa bili prireditelji namenili

Tiskovnemu skladu.

Vsak organiziran delavec in delavka ve, da jima edino delavsko časopisje nudi potrebne pomoči. Meščanski listi imajo slepe oči in gluha ušesa za delavske težnje. Zato smo vedno vabili delavce in delavke, da se oklenejo

svojega delavskega časopisja,
da agitirajo zanj in ga podpirajo.

Delavska akcija

v prid Tiskovnemu skladu

se zato po našem mnenju more vseeno uspešno izvršiti, klub temu, da smo opustili prireditev velikega delavskega dneva. Baš sedaj se moramo primerno

pripraviti na velike naloge,

ki nas čakajo na vzgojnem in propagandnem boju. Predpogoj temu je, da **močno razširimo in podkrepimo naš delavski tisk,** ki bo neustrašeno in učinkovito branil delavske pravice.

Naj omenimo samo, da bomo imeli v kratkem občinske volitve in volitve v konstituanto. Na te volitve, ki bodo

odločilnega pomena za delavsko stvar, ker bodo zapečatila modo jugoslovanskega proletarijata za desetletje ali morda še delj, se moramo že sedaj zadostno pripraviti. Delavstvo ne sme v tem trenutku dopustiti, da nam bodo **drugi kovali postave in ga pritiskali k tlom.**

Kdo pa bo v tej hudi borbi poučeval, branil in vodil delavstvo od uspeha do uspeha, ako ne ravno

delavsko časopisje.

Pripravimo se pravočasno, jačimo svoja bojna sredstva!

Za vsako uspešno delo je pa treba denarja, denarja in zopet denarja.

Radi tega smo se odločili, da priredimo od 5. do 15. oktobra 1919 Nabiralni teden

v prid Tiskovnemu skladu.

Vabimo tedaj vse podružnice naših političnih, strokovnih, izobraževalnih, konsumnih in drugih organizacij ter ustanov, vsa dotična vodstva in vsakega posameznega člana, kakor tudi njih prijatelje in znance, da prispevajo po svojih najboljših močeh

za Tiskovni sklad.

Najmanjši prispevek znaša 1 krono.

Nabiralne pole so na razpolago pri predsedniku ali kakem drugem odborniku zgoraj imenovanih organizacij. Prispevki se bodo svoječasno objavili.

Tako si hočemo

zbrati sklad,

ki nam bo služil v pokritje izrednih izdatkov, nastalih nam v delu in bojih bližnjih mesecev. Čim večji bo ta sklad, tem popolnejši bo naš uspeh.

Pokažite svojo zavednost!

Zbirajmo kakor čebelice, marljivo in neugnano. Organizirani sodrug! naj tekmujejo med seboj. Kdor prispeva

za Tiskovni sklad

daruje pravzaprav sebi. Ako se vsi, prav vsi odzovete, bomo veseli

pomembnega uspeha.

Sodrug! sodružice, vsi na delo!

§ Iz naše stranke. §

Shodi v nedeljo 12 t. m.:

Čatež, ob 8. uri dop. Poročevalec iz Ljubljane.

Velika Dolina, ob 14. uri (2. pop.) Poročevalec iz Ljubljane.

Bloke, ob 8. uri zj. Poročevalec iz Ljubljane.

Sv. Trojica, ob 11. uri dop. Por. iz Ljubljane.

Lož pri Rakeku, ob 15. uri (3. pop.) Poročevalec iz Ljubljane.

Železna Kaplja, dopoludne. Poročevalec iz Ljubljane.

Rebrca, popoldne. Poročevalec iz Ljubljane.

ZZZZ Drobiž. ZZZZ

Zadnja beseda. Neki slavni zdravnik v Bonu (na Nemškem) je nekoč operiral kmetiškega moža, ki je imel raka na jeziku. Mnogo slušateljev medicinske fakultete je bilo pri operaciji navzočih. Zdravnik je povedal in pojasnil revežu, da bo raka z urezom sicer odpravil, ali da bo operiranec izgubil dar govora. »Če imate še kaj povedati, če imate še kaj na srcu, zdaj lahko poveste,« je pravil operater možu. »Ali povem Vam, da bodo to Vaše zadnje besede.« Vsi so napeto pričakovali, kaj bo kmetič rekel. Revež pa je po kratkem premisleku sklonil glavo in rekel: »Hvaljen bodi Jesus Kristus!« Te besede so globoko pretresle vse navzoče in zdravniku je zaiskrila solza v očeh.

Posebni vzroki smrti. Sibnyah, arabski učenjak, ki je živel v osmem stoletju, je umrl od razburjenosti nad tem, da Harun al Rašid ni priznal njegove učene razlage. — Španski bogoslovec je umrl zato, ker mu je papež očital podtaknjeno mesto iz spisov sv. Avgušlina. — Francoski zgodovinar Avrigny je umrl razburjen vsled popravkov, ki jih je napravil tiskar v njegovih spisih. — Slavni skladatelj Corelli je umrl, ker mu je Scarlatti dokazal slabo postavljeno noto v njegovi skladbi. — Italijanski pesnik Alesandro Guidi je nesel papežu Klementu XI. jako lepo napl-

sanih šest homilij, a je med potjo našel v pisanju napako in vsled tega umrl. — Slavni Sofokles, dramatični pisatelj, je umrl od veselja. Kakor starček je javno prebral svojo novo žaloigro in je delj časa pričakoval oceno izbranih ocenjevalcev. A ko je bila potem enoglasno v njegov uspeh razsojena, se je brez zavesten zgrudil in ni več vstal.

Nad sto let star konkurs. Začetkom 19. stoletja je živel v Wittenbergu na Nemškem ravnatelj deželnega sodišča dr. Jungwirth. Slabo je gospodaril in kdorkoli je prišel z njim v dotiko, od vsakega si je kaj izposodil; tudi perice, šivilje, postrežnice, vsak je postal njegov upnik. Danes, čez sto let, znašajo njegovi dolgovi nad 200.000 mark. Da pa konkurs še sedaj ni končan, tiči vzrok v naslednjem: Dr. Jungwirth je imel neko posestvo, ki se ni smelo prodati. Po njegovi smrti je prevzelo saško dvorno sodišče oskrbovanje posestva in dolga in je poslalo vsako četrto leto čisti skupiček sodišču v Wittenbergu, da ga razdeli upnikom. To se godi še danes. Začetkoma je bilo 46 upravičenih upnikov, a njihovo število se je vsled naraščanja v rodovinah povečalo danes nekako do sto, s tem pa seveda pada vsota, ki pritiče vsakemu upniku. Tako sta zadnjič dobila dva zakonska povabila, naj prideta v Wittenberg po svoj delež. Res sta se napotila tja, napravili so pobotnico in dobila sta — reci in piši 45 pfenigov. Pa sta morala še precej od daleč priti.

Sredstva in pripomočki za dolgo življenje. Neki angleški zdravnik se je napotil po svetu, da bi od najstarejših ljudi zvedel, s kakšnimi sredstvi in pripomočki so dosegli svojo visoko starost. V južni Francoski mu je dejal stoletni starček, da pozná samo eno sredstvo v dosego visoke starosti, in sicer: Sleherni dan je

treba na tešče zaužiti citrono s cukrom. Vrli švicarski starček veruje, da ga je ohranil pri zdravju in dolgem življenju edino vsak dan na prazen želodec zaužiti kozarec slane vode. Neki londonski starček pa je trdil, da je učakal visoko starost samo zato, ker vsako jutro zaužije porcijo rdeče pese s kruhom, ki je namazan s surovim maslom. Osemdesetletni starček na Pomerskem je odgovoril odličnemu angleškemu zdravniku: Že osem križev imam na plečih, pa sem še vedno čil in vesel. Za to se imam zahvaliti edino le grahovi juhi. — Če je vsako omenjeno sredstvo v istini sposobno podaljšati ljudem življenje, o kakšno starost bi učakal človek, kateri bi vsa ta preizkušena sredstva užival. Vsekako bi bil najmanj Metzafemove starosti.

Zvezdnato nebo v ljudski veri. V domišljiji narodov vseh časov, a tudi v modroslovju visoko razvitih narodov igrajo zvezde veliko vlogo. Z zvezdami je skoro vedno spojeno domnevanje, da najdejo tam duše ljudi novo domovino. To poetično praznoverje je spojeno z luno in zvezdami, posebno pa s takozvano »Rimsko cesto«. Luna velja kot bivašče blaženih bitij, ki so petnajstkrat tako veliki kot navadni ljudje in s kojih življenjem so spojene vsakovrstne predstave. V modroslovju se prikazuje luna najprvo pri starih Pitagorejcih kot mejno ozemlje med posvetno in nebeško sfero ter postane s tem dežela duš, iz katere sledne prihajajo in v katero se zopet vračajo. To vero je najti tudi pri Manihejcih, ki so jo najbrže prevzeli iz grških virov. Pri zvezdah je zaslediti dvojno obliko te vere glede duš. V orientu je posebno razširjena vera, da postanejo duše po smrti — zvezde, ki so istega izvora kot duše. Soglasno z drugim naziranjem pa stanujejo duše na zvezdah.

Obe obliki ljudske vere sta prešli v grško modroslovje in o popularnosti te vere nam pričajo številni grški in latinski napisi na nagrobnih spomenikih. Rimska cesta predstavlja v ljudski veri solnčno pot ali pa pot, po kateri hodijo bogovi.

Katera armada je najboljša? Na to vprašanje je nekoč odgovoril Napoleon I.: »Tista, ki zmaga,« ter je pridal: Najboljšo armada je imela Kartagina za Hanibala, Rimljani za Scipiona, Macedonci za Aleksandra Velikega, Prusi za Friderika Velikega. A lahko rečem, da se iz Francozov lahko sestavi dobra armada. S popolno gardo 40.000 do 50.000 mož bi bil lahko premagal celo Evropo. Morda se dobi še kdaj armada, ki bi se lahko merila z italijansko in slavkosko armado, ali take pa ne bo, ki bi jo prekosila. Tako Napoleon I, Ali že Napoleon III. ni mogel tega trditi o francoskih vojaki — kakor se je vsaj kmalu pokazalo. — Napoleon I. je pač dosegel toliko slavnih zmag, ker je imel armada vojakov-junakov, ne pa vojakov-zajcev.

Miši-podgane stenice-šurki

In vsa golazen mora poginiti ako porablja te moje najboljše preizkušene in splošno hvaljene sredstva kot: proti poljskim mišim K 6.—, za podgane in miši K 6.—; osobito ostrá pasta za podgane K 6.—; za šurke K 6.—; posebno močna tinktura za stenice K 6.—; uničevalec moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem pri perutnici K 3.—; prašek proti mrčesu 5 K; proti ušem pri ljudeh 3 K; mazilo za uši pri živini 3 K; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničevalec rastlin) in mravljam K 3.—.

Pošilja po povzetju Zavod za eksport

M. Jünker, Zagreb 45., Petrinjska ulica 3.

G. KELLER:

DON CORREA.

(Dalje.)

Dal ga je preobleči v obleko razcapanega mornarčeka, ga dovolj oskrbel z denarjem, potem pa ga je dal na južni strani pristana ob Petrovem otoku ponoči izkreati na suho.

Z vso predrznostjo in navdušenjem mladega fanta in vesel prostosti je mahnil umni dečko naprej po kopnem, Don Correa pa je krenil proti Vincencijevemu rtu in nadaljeval svojo pot proti Lisaboni. Od tam je nameraval vso reč zopet gnati naprej, najsi bi že imel kako poročilo od fanta ali ne.

Ni pretekel dan, pa se je že klatil Luis po mestu Cadixu s škatljo indijanske drobnjarije in igračk, ki jih je ponujal na prodaj; podili pa so ga povsodi, deloma nevoljni, ker so imeli v hiši bolnike ali celo mrtve, s smehom in kletvami pa ga je sprejela zdrava črn, ki je popivala, plesala in popevala po krčmah in javnih prostorih. Vendar pa vse to dečka ni ostrašilo; po dolgem in po prek je prehodil vse mesto, dokler ni prišel do nekega samostana, v katerem so bivale dominikanke. Bil je sestavljen iz celega kupa starih hiš in visokega obzidja, v katerem so zevala tu in tam ozka saracenska okna. Seveda mu vstop v samostan ravno tako ni bil dovoljen, kakor tudi nobenemu drugemu moškemu ne: samo v cerkev je lahko pokukal in opazil, da se pobožnosti opravljajo zelo neredno in da je ves samostan ravno tako poln nemira, kakor vse ostalo mesto.

V krčmi, kjer je prenočeval, je kupil od hčere nekega kmeta, ki je umrl na kugi, majhnega oslička, pri nekem starinarju pa žensko obleko in robec; potem je naložil oslu na hrbet koš svežih pomaranč, zlezal sam, preoblečen v ubogo kmečko deklico, nanj in odjahal počasi proti samostanu. Tako preoblečen je lahko prišel na dvorišče samostana, ker so se vrata ravno bila odprla pred nekim zdravnikom; in ker je bil samostan poln zmede in brezglavosti — opatico je bila ravno zgrabila kuga — je preoblečena pomarančarica s svojim osličkom lahko prišla celo

na vrt, kjer se je par nun preplašeno izprehajalo. Tukaj je začel na glas ponujati in hvaliti svojo robo, prav kakor kaka kmetica, tako da se je okoli osla kmalu nabralo precej nun. Vsaka si jih je kupila par, ki jih je premeteni dečko dajal skoro zastonj, zaradi slabih in žalostnih časov, kakor je pravil, tako da so si nune lahko za majhen denar kupile dobrodošlo osvežilo. Brskale so med pomarančami, jih tehtale v rokah in duhale, med tem pa je Luis previdno švigal z očmi okoli, ali bi ne videl kje Zambe. Sreča mu je bila mila. V prvem nadstropju je v zamreženem oknu zagledal dvoje ženskih obrazov; eden med njimi je bila Zambo, še z lasmi in brez pajčolana.

Komaj jo je Luis spoznal, je začel svojega oslička tirati počasi bliže, dokler ni stal z njim pod oknom; tedaj pa je začel klicati na vse grlo: »Kupite, častite sestre! Kupite sveže pomaranče zoper žejo! Zdrave so, kakor pravijo zdravniki, in zelo po ceni! Za polovico bora in četrtno ničta dam cele tri! Kupite svetle gospe, in pokrepčajte se, da ne boste imele strahu! Najnovejša je, da se ne sme nihče pripeljati v pristan, kdor prihaja od daleč. Vzemite jih zastonj, čestita mati! Včeraj se je moral podkralj Angole, slavni in visoki gospod Salvador Correa, ki je zavzel toliko trdnjav, odpeljati izpred mesta, ne da bi kaj opravil. Videla sem njegove ladje; pravijo, da se je odpeljal v Lisabono in da se bo tam nekaj časa mudil. Zelo lep in zelo ponosen gospod je, pravijo; ampak taki ljudje so pogosto zelo prijazni z onimi, ki jim ugajajo! Kupite, kupite, da lahko krenem domu!»

Vse to je kričal drzni dečko tako razločno in z obrazom obrnjen tako, da ga je Zambo morala videti in čuti. Komaj je imenoval ime Correa, je poslušnila in ni odmaknila oči od njega, dokler ga ni spoznala in se ji je razjasnil obraz.

V tem trenutku pa je pristopila dolga prijorica ali korarica ali kaj je že bila, ki je dejala: »Kaj kriči in čveka ta punčara? Kako je prišla na vrt in kaj ve in ima povedati o nekem podkralju?»

(Dalje prih.)

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

: registrirana zadruga z omejeno zavezo :

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne, v sobotah in dnevih pred prazniki pa od 8. do 1. ure popoldan in jih obrestuje po čistih 3%.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana, Franciščanska ul. 6.

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejša plakate in vabila za shode in veselice. ::

Letne zaključke.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd.

Stereotipija. Litografija.